Om ”svenskans” ansvar för teckenspråk

Maria Andersson-Koski & Jan-Ola Östman

Den prototypiska förståelsen av ”studier i svenska” tenderar, utöver den talade och skrivna standard(finlands)svenskan, även inrymma ”svenska” dialekter (runt om i världen, i tal och skrift) samt olika stadier av inlärares svenska (jfr med ämnesområden som behandlats inom svenskans beskrivning, Näslund 2024). Däremot ventileras sällan teckenspråkens koppling till det svenska trots att användare av såväl svenskt som finlandssvenskt teckenspråk vanligen använder svenska som skriftspråk och ofta beskriver (finlands)svenskhet som en viktig del av deras flerspråkiga identitet (se t.ex. Andersson-Koski 2024).

I direkt anslutning till konferensens tema fokuserar vårt föredrag på frågan om huruvida teckenspråken kan betraktas som en del av svenskan. Vi hanterar frågan ur tre perspektiv: (a) språkuppfattningar och gränsdragningar mellan språk i relation till språkrevitalisering (jfr Andersson-Koski u.a.); (b) kärna–periferi i språkforskning, speciellt i relation till identitet och ideologi (jfr Matsumoto & Östman u.u.); (c) ansvar och risk, speciellt utifrån frågeställningen om vem som bär ansvaret för ”perifera” språk (bl.a. minoritetsspråk) i samhället och vem som har (eller tar sig) rätten att bestämma om vad som ses som ”svenska”. Det sista perspektivet innefattar frågan om såväl ansvarstyper (juridiskt, kollektivt, interpersonligt eller moraliskt ansvar), som risker (negativa och positiva; jfr Ädel & Östman 2023).

Även om bestämda gränser varken kan eller behöver dras i praktiken, synliggör ett systematiskt angreppssätt (i enlighet med (a–c) ovan) dolda maktstrukturer och tillför perspektiv som berikar vår förståelse av språkvetenskapliga studier i svenska.

Nyckelord: ansvar, finlandssvenskt teckenspråk, språkuppfattning, ideologi, identitet

Referenser

Andersson-Koski, Maria 2024. ”Jag balanserar liksom mitt emellan.” Uppfattningar om språkliga och kulturella gränser bland fyra finlandssvenska teckenspråkiga. I: *Svenskans beskrivning del II* (red. Denny Jansson, Ida Melander, Gustav Westberg & Daroon Yassin Falk) nr. 38, s. 180–195.

Andersson-Koski, Maria u.a. Language beliefs and responsibility in the revitalisation of Finland-Swedish Sign Language.

Matsumoto, Yoshiko & Jan-Ola Östman (red.) u.u. *Identity perspectives from peripheries*. Amsterdam: John Benjamins.

Näslund, Shirley 2024. *SveBe, SveBe där, säg hur forskningen är! – en metastudie av skriftliga konferensbidrag 2010–2020*. I: *Svenskans beskrivning del II* (red. Denny Jansson, Ida Melander, Gustav Westberg & Daroon Yassin Falk) nr. 38, s. 180–195.

Ädel, Annelie & Jan-Ola Östman (red.) 2023. *Risk discourse and responsibility*. Amsterdam: John Benjamins.